

Rammeplan for kulturskolen

MANGFOLD OG FORDYPNING

Lise Lunell, Gjensidig kunst- og kulturskole

 NORSK KULTURSKOLERÅD

FORORD

Norsk kulturskole - et unikt skoleslag

De kommunale kulturskolene har en viktig rolle i det norske opplæringssystemet og i det lokale kulturlivet. Siden oppstarten på 1960-tallet har kulturskolene hatt en sterk utvikling og vekst. Landets kommunale kulturskoler har i dag rundt 125 000 elevplasser¹. Mange offentlige utredninger og meldinger vitner om et stort engasjement for skoleslaget.

Siden 1997 har kulturskolene vært hjemlet i Opplæringsloven:

§ 13-6. Musikk- og kulturskoletilbud:

«Alle kommuner skal, aleine eller i samarbeid med andre kommuner, ha eit musikk- og kulturskoletilbud til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet ellers»

Den norske kulturskolemodellen har vakt stor interesse også utenfor landets grenser, i det europeiske kulturskolesamarbeidet og i våre nordiske naboland.

Et klart uttrykk for dette er Nordisk råds kultur- og utdanningsutvalg uttalelse/2009:

«Udvalget ser meget gerne at Kulturskoleordningen i Norge på sigt spredtes og bliver til nationale satsninger i hele Norden».

Utfordringer

Norsk kulturskoleråds visjon er «Kulturskole for alle». Dette er en sentral ambisjon i oppbygging av kulturskolene. Kulturskolen skal kjennetegnes av høy kvalitet og rikt mangfold, og skal ivareta både bredde og talent.

Kulturutredningen 2014 peker på utfordringen som ligger i å løse kulturskolens sammensatte samfunnsoppdrag. Kulturskolen må også videreutvikle et større mangfold i tilbudet for å bedre rekrutteringen av barn og unge med ulik kulturell bakgrunn.

Rammeplanen

Kulturskolens tilbud skal ha høy kvalitet både faglig og pedagogisk. I framtida skal kulturskolen kunne tilby større fleksibilitet i organisering av sine tilbud samt gi tydeligere beskrivelser av mål, innhold og arbeidsmåter. Rammeplanen møter disse utfordringene.

Planen kategoriserer de ulike tilbudene i tre opplæringsprogram, som ivaretar aktivitet, opplæring og fordypning. Det er et mål å kunne etablere tilbud av høy

¹ Grunnskolens Informasjonssystem (GSI) pr okt 2013

kvalitet innen grunnprogrammet, kjerneprogrammet og fordypningsprogrammet.

Rammeplanen «Mangfold og fordypning» bygger på Norsk kulturskoleråds *Strategi 2020* og på rammeplanen fra 2003 - «På vei til mangfold».

Planen legger også til grunn *Kunnskapsløftet* fra 2006, kulturløftene fra 2005 og 2009, *Kulturskolen -utviklingen av de kommunale kulturskolene som gode lokale ressursentre* (2010), *Kulturutredningen 2014* og *Meld. St. 20 (2012–2013) På rett vei - Kvalitet og mangfold i fellesskolen*.

Norsk kulturskoleråds styre oppnevnte Rammeplanutvalget etter vedtak på Norsk kulturskoleråds landsmøte i 2012.

Utvalget har bestått av:

Eirik Birkeland, leder

Morten Christiansen

Kristin Geiring

Eivind Nåvik

Inger-Anne Westby

Wenche Waagen

Robert Øfsti

Knut Øverland, sekretær

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	5
KAPITTEL 1 – KULTURSKOLENS SAMFUNNSOPPDRAG.....	6
1.1. Kulturskolens oppdrag	6
1.2. Kulturskolens verdigrunnlag.....	7
1.3. Kulturskolens formål.....	7
1.4. Kulturskolens mål	8
1.5. Kulturskolens rolle som lokalt ressurscenter	8
1.6. Kulturskolens fag	10
1.7. Organisering av opplæringen	10
KAPITTEL 2 - PRINSIPPER OG RETNINGSLINJER FOR KULTURSKOLEVIRKSOMHET	13
2.1. Kommunens ansvar som skoleeier	13
2.2. Skoleleders ansvar	14
2.3. Samarbeid om elevens læring	14
2.4. Lærerrollen og profesjonen.....	16
2.5. Kompetansekrav for tilsetting i kulturskolen.....	16
2.6. Kvalitet i kulturskolen	17
2.7. Lokalt utviklingsarbeid, læreplanarbeid og forskning	18

Innledning

Kulturskolen ivaretar et mangfold av kunst- og kulturfag og har som oppgave å utvikle kunstfaglig kompetanse og uttrykksevne så vel som kreativitet, kritisk sans, kulturell og sosial kompetanse. Dette er grunnleggende for livsmestring og danning.

Kunsten former identitet og øker forståelse for andres uttrykk. Gjennom arbeid med kunst utvikles fantasi og sanselighet, og som deltagere i kulturelle fellesskap utvikler vi vår trygghet og forståelse for hva det vil si å være menneske, alene og sammen med andre.

Kulturskolen skal gi et tilbud av høy faglig og pedagogisk kvalitet og representerer en vesentlig fordypning utover det obligatoriske skoleverket. Opplæring i kulturskolefagene er individuelt tilpasset, langsiktig innrettet og kan gi elever en livslang interesse, for noen også et grunnlag for yrkesutdanning innen kunstfag.

Kulturskoletilbudet har en bredere kunstfaglig portefølje enn grunnopplæringen og retter seg i hovedsak mot barn og unge i alderen 0-19-år. Kulturskolens programtilbud skal ivareta læring, opplevelse, skaping og formidling på alle nivå gjennom bred rekruttering og planmessig opplæring. Tilbudene skal være relevante for elever som ønsker å kvalifisere seg for videregående opplæring og høyere utdanning innen kunstfag. Som lokalt ressurscenter skal kulturskolen også medvirke til å styrke kulturell kompetanse og utfoldelse i lokalsamfunnet gjennom forpliktende samarbeid med skole-, kultur- og helsesektoren. Dette samarbeidet retter seg mot alle innbyggere i kommunen.

Rammeplanen er et grunnlagsdokument for utviklingen av nasjonale standarder og lokale læreplaner i skoleslaget. Den forutsetter at det etableres kvalitetssikringssystem for systematisk oppfølging av kulturskolenes virksomhet.

Kapittel 1 beskriver kulturskolens verdiforankring, rolle i opplæringen og som lokalt ressurscenter. Kapittel 2 beskriver rammer, prinsipper og pedagogiske retningslinjer. Kapittel 3 beskriver det faglige og pedagogiske innholdet for det enkelte undervisningsfag.

KAPITTEL 1 – KULTURSKOLENS SAMFUNNSOPPDRAG

1.1. Kulturskolens oppdrag

1.1.1. Opplæringsloven

Kulturskolens samfunnsoppdrag er forankret i Opplæringslovens paragraf § 13-6:

”Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskuletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles.” (1997)

Samarbeidet med skoleverket knytter kulturskolens oppdrag sammen med grunnskolens målsetting:

”Opplæringens mål er å utvide barns, unges og voksnes evner til erkjennelse og opplevelse, til innlevelse, utfoldelse og deltakelse.” (Læreplanverket K06).

1.1.2. Norges forpliktelser i henhold til UNESCO-konvensjonene om barns rettigheter og om vern av immateriell kulturarv

Kulturskolens formål og målsettinger kan bidra til å ivareta forpliktelser Norge har gjennom internasjonale konvensjoner.

Norge ratifiserte FNs barnekonvensjon den 8. januar 1991, og i 2003 ble barnekonvensjonen med tilleggsprotokoller tatt direkte inn i norsk lov gjennom menneskerettighetslovene § 2-4. Barns rettigheter til kunst og kultur er nedfelt i barnekonvensjonens § 30 og 31:

Artikkel 30

I stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter eller personer som tilhører en urbefolkning, skal et barn som tilhører en slik minoritet eller urbefolkningen, ikke nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å leve i pakt med sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin religion, eller bruke sitt eget språk.

Artikkel 31

1. Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

2. Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.

Norge samtykket den 17.10.2003 til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven.

Immateriell kulturarv kommer blant annet til uttrykk gjennom muntlige tradisjoner

og uttrykk, utøvende kunst, sosiale skikker, ritualer og høytidsfester, kunnskap og praksis som gjelder naturen og tradisjonelt håndverk.

Kulturskolen kan gi verdifulle bidrag til dette arbeidet. Møter med kulturarv viser elevene hvilken historisk og kulturell sammenheng de står i. Kulturarven som fortid; med dens produkter, tradisjoner og tankesett, som nåtid; gjennom elevenes referanser og skapende uttrykk her og nå, og som framtid; der elevene skal bruke det lærte i en hittil ukjent verden.

1.2. Kulturskolens verdigrunnlag

Kulturskolen bygger på et humanistisk menneskesyn og på samfunnsverdier som fellesskap, ytringsfrihet, menneskeverd og demokrati. Det norske fellesskapet rommer et voksende mangfold av kulturelle uttrykk. Ved å anerkjenne og synliggjøre mangfoldet, kan kulturskolen bidra til å videreføre og fornye vår kulturarv. Å respektere andre kulturer enn sin egen forutsetter at en har kjennskap til sin egen kultur og har trygghet i egen identitet. Kulturaktiviteter skaper arenaer for tilhørighet og sosialt fellesskap og kan inspirere til deltagelse i det uenighetsfellesskapet som er en forutsetning for et fungerende demokrati.

For kulturskolen er det naturlig å legge ytringskulturbegrepet til grunn for sin virksomhet (Kulturutredningen 2014). Begrepet ytringskultur avgrenses her til kunstnerisk virksomhet, kunstfaglig opplæring, publikumsmøter knyttet til denne opplæringen og vern og videreføring av materiell og immateriell kulturarv. Begrepet omfatter både den profesjonelle og ikke-profesjonelle utøvelsen av disse uttrykksformene samt å møte slike kulturelle uttrykk som publikum.

Kulturskolens hovedanliggende er å utvikle og ivareta kunstnerisk og kulturell kompetanse. Til grunn ligger et helhetlig syn på mennesket og ideen om at alle mennesker har formsans og uttrykksbehov som kan utvikles gjennom opplæring. Kunst- og kulturuttrykk berører grunnvilkår ved vår tilværelse som glede, lengsel, drømmer, melankoli og ensomhet, og er fundamentale i dannelsesprosessen.

1.3. Kulturskolens formål

Kulturskolen skal gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til alle barn og unge som ønsker det. Formålet med opplæringen er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk. Kulturskolen er en sentral del av den sammenhengende utdanningslinjen som kan kvalifisere elever med særlig interesse og motivasjon til opptak i høyere kunstfaglig utdanning. Opplæringen skal bidra til barn og unges danning, fremme respekt for andres kulturelle tilhørighet, bevisstgjøre egen identitet, bli kritisk reflekterende og utvikle egen livskompetanse.

Kulturskolen skal også være et lokalt ressurscenter og en samarbeidende aktør i

grunnopplæringen og kulturlivet i den enkelte kommune. Regionalt kan interkommunale samarbeidsmodeller sikre økt mangfold og høy kvalitet i tilbudene. Nasjonalt er den en del av en landsomfattende kulturell infrastruktur som bidrar til å løfte fram kunst og kultur som bærende elementer i samfunnsutviklingen.

Det norske samfunnet består av mange ulike befolkningsgrupper og det er stor variasjon av kulturelle uttrykk. Økende geografisk mobilitet og internasjonalisering bidrar til at samfunnet er langt mer komplekst enn tidligere. Kulturskolen bør gjenspeile mangfoldet gjennom et bredt sammensatt tilbud i opplæringen, både når det gjelder undervisning, formidling og skapende virksomhet.

1.4. Kulturskolens mål

Kulturskolen skal

- gi alle elever mulighet til å utvikle kunnskaper og ferdigheter i kunstoffag
- gi alle elever mulighet til å finne og formidle egne kunst- og kulturuttrykk
- styrke elevenes estetiske, sosiale og kulturelle kompetanse
- styrke elevenes evne til kritisk refleksjon og selvstendige valg
- gi fordypningsmuligheter som kan danne grunnlag for videregående og høyere utdanning innen kunst- og kulturfag
- i samarbeid med skoleverket bidra til et helhetlig kunst- og kulturfaglig tilbud til alle barn og unge
- som lokalt ressurscenter medvirke til å styrke kulturell kompetanse og utfoldelse
- i samarbeid med kulturlivet tilby kunst- og kulturfaglig støtte til opplæring og formidling til hele lokalsamfunnet

1.5. Kulturskolens rolle som lokalt ressurscenter

Kulturskolen skal samarbeide med skole- og kultursektor og medvirke til å styrke kompetanse og kulturell utfoldelse i lokalsamfunnet. Det innebærer et forpliktende samarbeid med barnehager, grunnskoler, videregående skoler, det lokale kulturlivet og profesjonelle aktører innen kunst- og kulturformidling.

1.5.1. Kulturskolen og grunnopplæringen

Den generelle delen av læreplanen som gjelder både grunnskole og videregående opplæring framhever mulighetene i kunstmøter:

”I møtet med skapende kunst kan en rykkes ut av vaneforestillinger, utfordres i anskuelser og få opplevelser som sporer til kritisk gjennomgang av gjengse oppfatninger og til brudd med gamle former.” (K06).

Kulturskolens kunst- og kulturfaglige kompetanse kan supplere den obligatoriske opplæringen gjennom et tett samarbeid med skoleverket. Den kulturelle skolesekken (DKS) inngår i grunnskolens tilbud til alle elever. Gjennom konserter, forestillinger og utstillinger møter elevene profesjonelle kunstnere flere ganger hvert skoleår, og kulturskolelærere kan være aktive utøvere innenfor DKS-tilbudene.

Kulturskolens lærere og elever kan også initiere samarbeid med grunnskole og DKS om lokale produksjoner. På den måten kan elevene i grunnskolen få tilgang til produksjoner med både nasjonale, regionale og lokale utøvere. Det er også etablert kunst- og kulturtilbud til barn i førskolealder og for eldre etter mønster av Den kulturelle skolesekken. Kulturskolens lærere og elever er naturlige bidragsyttere i formidlingen til disse målgruppene.

Samarbeidet mellom kulturskole og grunnopplæring bør foregå både på elevnivå, lærernivå og ledernivå. Det kan for eksempel være samarbeid om store forestillinger og produksjoner som gjenspeiler kulturelt mangfold, integrering av kunst- og kulturperspektivet i fag, utstyr og lokaler, utvikling av metoder og læringsmiljø, pedagogisk veiledning og kulturskolen som utstillings- og konserttilbyder.

Undervisningen foregår både individuelt og i små og større grupper. Mens grunnopplæringa er aldersdelt og organisert i klassetrinn, har kulturskolens undervisning større grad av aldersblanding. Det kan bidra til nettverk mellom elever fra ulike miljøer, klassetrinn og skoler, og aldersblandingen styrker læringsmiljøet i kulturskolen. I kulturskolens rolle som lokalt ressurscenter inngår også samarbeid med helsesektoren, bl.a. med barnevern, sosialtjeneste, flyktningtjeneste, helsesøster og eldreomsorg.

Kulturskolen utgjør en viktig forberedelse til de studieforberedende utdanningsprogrammene Musikk, dans og drama samt studiespesialisering med formgivningsfag i videregående skole. Kulturskolen må sikte mot en kontinuerlig styrking av utdanningslinjen fra begynnernivå til profesjonell utøvende virksomhet, nasjonalt og internasjonalt.

1.5.2. Kulturskolen og kulturlivet

I det lokale kulturlivet møtes barn, unge og voksne på ulike arenaer for kunst- og kulturaktivitet. Gjennom deltagelse i frivillige organisasjoner, lærer barn og unge hvordan demokratiske fellesskap fungerer. I samarbeid med det profesjonelle kulturlivet, kan eleven møte viktige rollemodeller som kan få stor betydning for motivasjon og arbeidsinnsats.

For korps, kor, teaterlag, dansegrupper og foreninger som benytter seg av opplæringstilbudet gjennom kulturskolen, skal skoleslaget være viktig støtte for å sikre kvalitet og kontinuitet. Kunst- og kulturmiljø i lokalsamfunnet er viktige samarbeidspartnere for kulturskolen. Kulturskolen og kulturlivet er gjensidig avhengig av at begge parter gjør en kvalitativt god jobb for å rekruttere nye medlemmer.

Samarbeidet mellom kulturskolen og kulturlivet kan for eksempel omfatte avtaler om

bruk av kulturskolens lærere som dirigenter, akkompagnatører, produsenter, instruktører, regissører og lys- og lydteknikere. Kulturskolens oppgave er her å støtte opp om det frivillige kulturlivets aktiviteter med den kompetanse kulturskolens personale representerer. Investering i og felles bruk av utstyr og lokaler er andre eksempler på hvordan det frivillige kulturlivet og kulturskolen kan bidra til at ressurser utnyttes på best mulig måte.

En annen viktig aktør er Ungdommens kulturmønstring (UKM) som gjennom lokale kulturfestivaler vektlegger ungdommenes egne kulturuttrykk. Mønstringene er en arena for formidling, læring og opplevelse. UKM ivaretar også de ungdommene som deltar på ikke-institusjonaliserte kunst- og kulturarenaer. Kulturskolen og UKM kan samarbeide om forberedelsene til og gjennomføringen av den lokale mønstringen.

Kulturskolen kan også være en velegnet arena for kulturelt entreprenørskap gjennom samarbeid med lokale, regionale og nasjonale aktører. I rollen som ressurscenter er kulturskolen involvert i store deler av kommunens kunst- og kulturfaglige tilbud og ivaretar på den måten en viktig funksjon i den lokale kulturelle grunnmuren.

1.6. Kulturskolens fag

Kulturskolens fag er primært musikk, dans, teater, visuell kunst og skapende skriving. Også undervisning i andre fag som hører ytringskulturen til, kan tilbys (se 1.2). Fagplaner for disse fagene finnes i rammeplanens kapittel tre. Fagplanene ivaretar målene for kulturskolen på fagenes premisser. Læringsmål, innhold, varierte arbeidsformer, fleksibel organisering av tilbudene og ulike vurderingsformer skal inngå i de enkelte fagplaner. Alle elever i kulturskolen skal få undervisning som er tilpasset deres interesse og forutsetninger. I tillegg til skal det utvikles lokale læreplaner for den enkelte kulturskoles tilbud.

For å kunne gi attraktive tilbud og dermed sikre bred rekruttering til skoleslaget, skal kulturskolen vektlegge mangfold i sine undervisningstilbud. Den enkelte kulturskole er ansvarlig for å utvikle lokale læreplaner med basis i rammeplanen for alle fag skolen tilbyr.

1.7. Organisering av opplæringen

Undervisningen i kulturskolens fag organiseres innenfor tre opplæringsprogram med ulik profil og målsetting: **Grunnprogrammet, Kjerneprogrammet og Fordypningsprogrammet**. Programmene skal ivareta behovet for tilpasset opplæring og er gradert i forhold til undervisningsmengde og krav til egeninnsats. Det ligger et stort faglig-pedagogisk potensial i videre utvikling av samvirket mellom individuell oppfølging og gruppeundervisning.

Gjennom opplæringen skal alle elever få mulighet til å uttrykke seg overfor et bredt publikum. Konserter, forestillinger og utstillinger skal inngå i opplæringen for alle elever som en integrert del av undervisningen. Alle elever skal få tilbakemeldinger på egen

utvikling og egne resultat gjennom utviklingssamtaler.

For elever som ønsker å gå videre med kunstfaglig utdanning, skal opplæring i kulturskolen gi grunnlag for å kunne kvalifisere seg til studieprogram for Musikk, dans og drama samt studiespesialisering med formgivningsfag, til høyere utdanningsinstitusjoners talentprogram og til høyere kunstfaglig utdanning.

➤ **Grunnprogrammet**

Programmet har åpent opptak for alle elever som ønsker det.

Undervisningen skal bidra til å utvikle kreative evner, faglig kompetanse og samarbeidsevne som grunnlag for personlig utfoldelse.

Grunnprogrammet omfatter fagtilbud som er særskilt egnet for gruppe- og ensembleundervisning. Det kan eksempelvis være grupper innen musikk, dans, teater, visuell kunst, lek- og rytmikkbasert begynneropplæring, tilbud for elever med spesielle behov og grupper som kombinerer ulike fag. Undervisningen kan gis i form av introduksjonskurs, begynneropplæring eller som opplæring for viderekommende.

Krav til deltagelse og egeninnsats spesifiseres nærmere i det enkelte undervisningstilbud.

➤ **Kjerneprogrammet**

Programmet har åpent opptak for elever som er motivert for større undervisningsmengde og systematisk egeninnsats.

Innholdet i undervisningen skal bidra til å utvikle kreative evner, håndverksmessig og kunstnerisk kompetanse og samarbeidsevne.

Undervisningen gis som begynneropplæring eller som opplæring for viderekommende.

Programmet skal kunne kvalifisere for videregående utdanning og er basert på langsiktighet, progresjon og systematisk trening. Undervisningen er tilpasset den enkelte elev og foregår både individuelt, i grupper og i ensembler.

➤ **Fordypningsprogrammet**

Fordypningsprogrammet har opptaksprøver.

Undervisningen vektlegger utviklingen av kreative evner, håndverksmessig og kunstnerisk kompetanse, selvstendighet og samarbeidsevne.

Undervisning og veiledning er tilpasset den enkelte elev og foregår både individuelt, i grupper og ensembler.

Fordypingsprogrammet er for elever som har særlig interesse og forutsetninger for å arbeide med faget. Undervisningstilbudet skal være vesentlig forsterket med hensyn til innhold og omfang i forhold til kjerneprogrammet.

Det stilles krav til høy og målrettet egeninnsats

Programmet skal kunne kvalifisere for videregående opplæring og høyere utdanning. Deler av undervisningen kan foregå i samarbeid med andre institusjoner på regionalt og nasjonalt nivå.

Den enkelte kulturskole avgjør selv fagtilbudet, organisering av tilbudene og utformingen av lokale læreplaner på grunnlag av rammeplanen. Innenfor de fagene skolen tilbyr, skal den lokale læreplanen omfatte beskrivelse av alle tre programmene.

For å styrke kvalitet og bredde i det samlede undervisningstilbudet, oppfordres den enkelte kulturskole til å delta i interkommunalt og regionalt samarbeid, samarbeid med lokale kunst- og kulturmiljøer, videregående skole, og med høyere utdanningsinstitusjoner og deres talentutviklingsprogram.

De tre opplæringsprogrammene er nærmere beskrevet i innledningen til de sentralt gitte fagplanene i kapittel 3.

KAPITTEL 2 - PRINSIPPER OG RETNINGSLINJER FOR KULTURSKOLEVIRKSOMHET

Innledning

Opplæringsloven § 13-6 pålegger alle kommuner i Norge å ha et musikk- og kulturskoletilbud enten alene eller i samarbeid med andre kommuner. Prinsippet om likeverdighet i skole- og utdanningstilbud er en overordnet kultur- og utdanningspolitisk målsetting i Norge, og rammeplanen skal bidra til å sikre felles nasjonale normer for mål, innhold og kvalitet i kulturskolene.

2.1. Kommunens ansvar som skoleeier

Kommunen har som skoleeier ansvaret for at kulturskolens tilbud følger nasjonale føringer gitt i rammeplanen. Kulturskolen skal inngå i kommunens plandokumenter og kan være en del av kommunens strategiarbeid både innen utdanning, kultur og helse.

Skoleeier har ansvar for at kulturskolen har kvalifiserte lærere. I dette inngår å sikre kulturskolelærerne tilsvarende videre- og etterutdanningstilbud som lærerne i skoleverket for øvrig. Kommunen kan initiere samarbeid med andre kommuner/regioner om etter- og videreutdanning og oppmuntre kulturskolen til å ta imot praksisstudenter fra høyere utdanningsinstitusjoner der forholdene ligger til rette for det. Skoleeier kan også initiere samarbeid med høyere utdanningsinstitusjoner om forskning - og utviklingsarbeid i kulturskolens fag.

Kommunen har ansvar for at kulturskolen har lokaler som er tilpasset den undervisningen som tilbys, og kulturskolen skal kunne disponere andre kommunale undervisningslokaler vederlagsfritt. Skoleeier bør sørge for at kulturskolen kan tilby friplasser og moderasjonsordninger for å sikre like muligheter for deltagelse i kulturskolens tilbud.

Med henvisning til opplæringsloven kan kulturskolen inngå i fylkesmannens tilsyn med kommunene. I tillegg til å etterspørre hva slags kulturskoletilbud kommunen har, kan kulturskolens samarbeid med skoleverket og kulturlivet inngå i tilsynet.

I rammeplanen inngår nasjonale fagplaner. De lokale læreplanene skal ivareta både nasjonale normer og lokale tilpasninger med hensyn til mål, innhold, organisering og vurdering. Det skal utarbeides lokale læreplaner for alle fag kulturskolen tilbyr. Skoleeier har ansvar for drift av kulturskolen og for å sikre at kulturskolen har et system for kvalitetssikring av opplæringen.

2.2. Skoleleders ansvar

Den enkelte kulturskole er selv ansvarlig for å gjennomføre det kontinuerlige arbeidet med kvalitetssikring av de tilbud som gis.

Skoleleder må legge til rette for pedagogisk utviklingsarbeid for å videreutvikle kulturskolens fag. Eksempler på utviklingsarbeid kan være forsøk med ulike måter å organisere undervisningen på, bruk av digitale verktøy, produksjon av undervisningsmateriell samt flerkulturelle og tverrfaglige prosjekter. Kompetanseheving for lærere gjennom systematisk kollegabasert samarbeid kan bidra til at læreren videreutvikler egen praksis og refleksjonskompetanse.

For å sikre en kunnskapsbasert utvikling i skoleslaget, er det behov for ytterligere dokumentasjon og empiriske studier knyttet til innhold, arbeidsmåter og vurdering i fagene. Kulturskolelæreren og -lederen bør i større grad skoles i utforsking og dokumentasjon av egne praksiserfaringer, gjerne i samarbeid med høyere utdanning. Kulturskolens personale bør ha muligheter til å delta i regionale, nasjonale og flernasjonale fag- og forskningsnettverk.

2.3. Samarbeid om elevens læring

Kulturskolen har et særlig ansvar for samarbeid med skoleverk, korps, kor, lag, foreninger og frivillige og profesjonelle kunst- og kulturorganisasjoner. På den måten kan eleven møte en helhetlig arena for sin kunstutfoldelse, og få anerkjennelse for kunnskaper og ferdigheter også utenfor kulturskolen. Et læringsmiljø som oppmuntrer til deltagelse i kulturelle fellesskap har stor betydning for elevenes motivasjon.

2.3.1. Samarbeid med foreldre/foresatte

En viktig faktor for at eleven skal lykkes, er at både foreldre og lærere er engasjerte og støttende og har forventninger til at barnet skal lære. En løpende kontakt mellom kulturskole og hjem om elevens utvikling, trivsel, frammøte og øvingsinnsats, er avgjørende for elevens utvikling og framgang.

Elever og foreldre skal gjøres kjent med hvilke forventninger kulturskolen har til elevens innsats i de ulike programmene. De skal også gjøres kjent med kulturskolens læreplan for det aktuelle faget og om hva slags undervisningstilbud de kan forvente. Lærerens krav og forventninger til resultat er av stor betydning for elevens innsats og motivasjon. Det skal utarbeides tydelige og konkrete mål for hva eleven skal lære, og læreren må kunne diskutere og formulere hva som kjennetegner gode læringsprosesser. Lærer og foreldre må sammen motivere eleven til aktiv utfoldelse innenfor sitt kunstfaglige virkefelt, også utenom den organiserte opplæringstida.

Elevens personlige, kunstneriske og håndverksmessige vekst og mestring er det viktigste målet for opplæringen. Kulturskolelæreren må lære eleven å ta ansvar for egen innsats i og mellom undervisningstimene. Metoder for å integrere elevens egen trening og øving i opplæringen, bør være et prioritert tema i undervisningen. En del

kulturskoler har lange tradisjoner for opplæring av elever og foreldre sammen. Det kan stimulere elevens utvikling og lette oppfølgingen i hjemmet. I løpet av skoleåret bør det gjennomføres en til to utviklingssamtaler der lærer og elev/foreldre møtes og hvor elevens læringsprosess og læringsresultater, trivsel og innsats er tema for dialog og vurdering.

Hovedarenaene for elevenes læring er undervisningstimene og hjemmearbeidet. Men læring foregår også i andre sammenhenger. Å delta i ulike formidlingssammenhenger er en viktig del av en læringsprosess. Motivasjon styrkes særskilt når elevene får samhandle med andre som har kommet lengre enn en selv. Elevene må få mulighet til å undre seg og eksperimentere; til å være forskere. De må få oppdage uttrykksmidlene og ta dem i bruk.

Elevmedvirkning og motivasjon henger sammen. Gjennom dialog mellom elev og lærer, der elevene får være med å legge planer, utvikle evne til egenvurdering, si sin mening om miljøet på kulturskolen, undervisningen og hvordan de lærer, får eleven innflytelse på egen læringsprosess.

2.3.2. Samarbeid om en helhetlig kunst- og kulturopplæring

Læreplanverket for grunnskolen appellerer til et samarbeid mellom grunnskole og kulturskole i fagene musikk og kunst og håndverk. I tillegg til samarbeid om innholdet i fagene, kan kulturskolens lærere være en viktig ressurs for grunnskolens undervisning gjennom felles prosjekter. Kulturskolelærere som jobber i kombinerte stillinger mellom kulturskole og grunnskole eller videregående skole, har særlige kunnskaper om kulturskoleelevenes kunst- og kulturfaglige kompetanse. En helhetlig kunst- og kulturopplæring kan ivareta de ulike elevgruppenes behov gjennom systematisk samarbeid og ressursbruk.

Digitale verktøy kan være egnet til elevs arbeid med kunstoffagene. Elevenes mediehverdag er preget av at mange typer kommunikasjon og uttrykksmåter samvirker; for eksempel bilde, lyd, design og verbalspråk. Det kan stimulere til kunst- og kulturprosjekter som ivaretar tverrfaglighet og sidestilte uttrykksformer. Læring gjennom digitale medier er en stadig økende aktivitet for barn og unge, og bør også inngå i kulturskolenes undervisning.

2.3.3. Vurdering for læring

Vurdering for læring innebærer veiledning, tilbakemeldinger til eleven og utviklingssamtaler med foreldre, der hensikten er å skape best mulige betingelser for elevens utvikling. Kulturskolelærernes arbeid med vurdering innenfor ulike fag og program, bør styrkes gjennom systematisk kompetanseheving.

En må belyse sammenhengen mellom kunstneriske mål, kriterier, motivasjon og veiledning. Målet er å utvikle god og framtidrettet vurderingskultur tilpasset kulturskolens særpreg.

På institusjonsnivå er det nødvendig med løpende vurdering av undervisningsformer og organisering, og av alle støttefunksjoner som bidrar til elevens utvikling.

2.4. Lærerrollen og profesjonen

”Lærerne avgjør ved sin væremåte både om elevens interesser består, om de føler seg flinke og om deres iver vedvarer.” (K06, Generell del).

Lærerens møte med eleven og elevens møte med de kunstneriske aktivitetene er det sentrale i kulturskolen. Kulturskolelæreren må ha et bevisst forhold til sine mange roller som profesjonsutøver: Pedagog, utøver, leder av små og store grupper, organisator, prosjektleder, koordinator, inspirator, kulturbærer, vurderer og kollega.

Ledelsen må legge til rette for at lærerne får dele og kritisk vurdere sin yrkeskunnskap. De må kunne beskrive og begrunne sin praksis med et felles fagspråk. Slik kan ulike kunnskapsformer i større grad komme til uttrykk og profesjonaliteten løftes fram, ikke minst i kontakten med personer og institusjoner utenfor kulturskolen.

Den enkelte kulturskole bør vektlegge og stimulere ulike kompetanser hos læreren. Disse bør være gjenstand for refleksjon og tolkning, og legges til grunn for dialoger om arbeidsmiljø og læringsmiljø.

- Kunstfaglig kompetanse
- Didaktisk kompetanse
- Kommunikativ kompetanse
- Refleksjonskompetanse
- Relasjonskompetanse
- Lederkompetanse
- Læreplankompetanse
- Vurderingskompetanse
- Yrkesetisk kompetanse

Kulturskolens kvalitet vil avhenge av at lærerne har en arbeidssituasjon hvor de kan utvikle seg som utøvere av sitt fag. Lærernes rolle som aktive utøvere skaper gode forbilder for elevene. Som del av profesjonsutviklingen er det avgjørende at både lærergruppe og ledelse får opplæring i lokalt læreplanarbeid, for å bidra i implementeringen av rammeplanen og tilhørende fagplaner.

2.5. Kompetansekrav for tilsetting i kulturskolen

1. For tilsetting i undervisningsstilling skal det normalt kreves:

Høyere kunstfaglig utdanning i utøvende og/eller skapende kunstfag, tilpasset undervisningsoppgavene for stillingen. Som minimum kreves tre års kunstfaglig utdanning. Krav om praktisk pedagogisk utdanning gjelder alle.

Alternativt:

Faglærerutdanning med minimum 120 studiepoeng kunstfag

Skoleeier kan i særlige tilfelle tilsette søkere som ikke tilfredsstiller disse kravene dersom tilsvarende realkompetanse kan dokumenteres.

2. For tilsetting i lederstilling i kulturskolen skal det kreves samme faglige kvalifikasjoner som ved tilsetting i undervisningsstilling. Ledere skal ha minst tre års erfaring fra kulturskole og relevant lederutdanning og/eller relevant ledererfaring.

Skoleeier kan i særlige tilfeller tilsette søkere som ikke tilfredsstiller disse kravene dersom tilsvarende realkompetanse kan dokumenteres.

2.6. Kvalitet i kulturskolen

Undervisningens kvalitet bør være gjenstand for kontinuerlig debatt i kulturskolen. Skoleeier har ansvar for at det finnes et kvalitetssikringssystem for virksomheten, og skoleleder har ansvaret for å gjennomføre et systematisk kvalitetssikringsarbeid. Arbeidet har som mål å bidra til utvikling av kulturskolen på alle målområdene i rammeplanen. Viktige element i kulturskolens kvalitetsarbeid kan være:

Undervisnings- og læringskvalitet:

- Elevenes egeninnsats og aktivitet
- Forholdet mellom mål og realisering av de ulike programmene
- Undervisning, læringsprosesser og læringsmiljø
- Lærerkompetanse og kollegasamarbeid
- Pedagogisk utviklingsarbeid

Kvalitet i rammefaktorer:

- Rutiner for elevopptak
- Mengde undervisningstid og organisering av undervisningen
- Utstyr og lokaliteter
- Ressursbruk

Virksomhetskvalitet:

- Samarbeid mellom hjem og kulturskole
- Kompetanseutviklingsplaner for lærere og ledere
- Samarbeid mellom kulturskole og eksterne kompetansemiljø
- Aktivitetsnivå, antall konserter/forestillinger/utstillinger
- Kulturskolens system for kvalitetssikring
- Langsiktighet i virksomhetsplanleggingen
- Arbeidsmiljø
- Ledelse
- Samarbeid mellom kulturskole og eksterne samarbeidspartnere

Mal for kvalitetssikringssystem finnes i rammeplanens kapittel 3.

2.7. Lokalt utviklingsarbeid, læreplanarbeid og forskning

Kulturskolefeltet er et relativt nytt profesjonsfelt som trenger forskning og utviklingsarbeid for å utvikle kunnskap om skoleslaget. Det er viktig at kulturskolelærere får støtte til å utvikle egen praksis og til å drive faglig-pedagogisk utviklingsarbeid. Det er avgjørende for utviklingen av skoleslaget at både lærergruppe og ledelse kan få muligheter til etter-/videreutdanning i læreplanarbeid for å bidra i implementeringen av ny rammeplan og tilhørende fagplaner samt utarbeiding av lokale læreplaner for kulturskolens fag i den enkelte kommune.

Høyere kunstfaglige utdanningsinstitusjoner kan i samarbeid med praksisfeltet initiere og gjennomføre forskningsprosjekt og pedagogiske og kunstneriske utviklingsprosjekt med fokus på blant annet nye arbeidsmåter og organisering av undervisning, utvikling av nytt undervisningsmateriell, samarbeid om skapende og utøvende virksomhet, tverrfaglige prosjekter, lokalt entreprenørskap og multimediale undervisningsformer.